

ઘોરણી : 11

ગુજરાતી

પાઠ : 26

બ દ્રષ્ટકથાએ

1. નીચેના પ્રશ્નોના એક-એક વાક્યમાં ઉત્તર લખો.

(1) આ પ્રસંગકથામાં ક્યા દેશનો પ્રસંગ વર્ણવ્યો છે?

➤ છેલ્લે રહ્યા દોઢ પાશેર ! દૃષ્ટાંતકથામાં જર્મનીનો પ્રસંગ વર્ણવ્યો છે.

(2) આપણામાં કેવી મનોવૃત્તિ દૃઢ થઈ ગઈ છે?

➤ આપણા ભલાનાં કામો આપણે જાતે ન કરી શકીએ, એ તો સરકાર જ કરી શકે, એવી મનોવૃત્તિ આપણામાં દૃઢ થઈ ગઈ છે.

(3) રાજને પોતાના પ્રશ્નનો મર્મ ક્યારે સમજાયો ?

➤ એક શેર બરફ બધા પ્રધાનોના હાથમાંથી પસાર થઈને રાજ સુધી પહોંચે ત્યાં સુધીમાં દોઢ પાશેર જ બરફ રહ્યો. એ જ રીતે રાજ્યની તિજોરીમાંથી પ્રજાના વિકાસનાં કાચો માટે ફાળવેલા રૂપિયાનું પણ બરફ જેવું જ છે. આ કિસ્સા પરથી રાજને પોતાના પ્રશ્નનો મર્મ સમજાયો.

(4) આ પ્રસંગકથામાંથી પ્રગટ થતો બોધ વર્ણવો.

➤ 'છેલ્લે રહ્યા દોઢ પાશેર !' દુષ્ટાંતકથામાંથી પ્રગટ થતો
બોધ એ છે કે સરકાર મારફત બધાં કામો કરાવવા જતાં
સરકારી તંત્રમાંથી અને લાંબીલપસંદર વિધિઓમાંથી પસાર
થવું પડે છે. આથી પ્રજાને તેનો સાવ ઓછો લાભ મળે છે.
આથી સરકારનાં એક-એક કામ ધીરે ધીરે જનતાએ જાતે
કરવાં જોઈએ.

2. નીચેના પ્રશ્નોના બે-ત્રણ વાક્યોમાં ઉત્તર લખો.

(1) પંચાસરના લોકોને ગોળ-ચણા શા માટે આપવામાં આવતા?

➤ રાધનપુર વિભાગમાં સખત દુકાળ પડ્યો હતો. લોકોને પૂરતું અનાજ મળતું નહોતું. આથી એ વિભાગમાં આવેલ પંચાસર ગામના લોકોને દર અઠવાડિયે ગોળ-ચણા આપવામાં આવતા.

(2) ધૂળી તથા તની દીકરી શું કામ કરતાં ?

➤ ધૂળી લાકડાના ભારા ને ઘાસ ઉંચકી લાવતી અને તની દીકરી તળાવમાં ઘોદવાનું કામ કરતી.

(3) પચીસ વીધાં જમીનનું ધૂળીએ શું કર્યું ?

➤ ધૂળીએ પચીસ વીધાં જમીન ફૂતરાંને રોટલા ખવડાવવા તથા પરબડી બંધાવવા માટે દાનમાં આપી દીધી.

(4) બચતના રૂપિયા ધૂળીએ ક્યાં ખરાચ્યા ?

➤ ધૂળીએ બચતના રૂપિયામાંથી ચાંદી લઈને રામજી મંદિરમાં ભગવાનનો મુગટ કરાવવા તથા પોતાના ગામમાં એક પરબ કરાવવા પાછળ ખરાચ્યા.

3. નીચેના પ્રશ્નોના મુદ્દાસર ઉત્તર લખો.

(1) ધૂળીએ બળદ શાથી વેચી દીધા ? તેના પૈસાનું તેણે શું કર્યું ?

➤ ધૂળીને એક દીકરો હતો. એ મરી ગયો. એ પછી તેનો ધણી પણ મરી ગયો. તને વિચાર આવ્યો કે તેના મૃત દીકરા અને પતિની પાછળ કંઈક કરવું જોઈએ, કેમ કે તેમના પતિનું મૃત્યુ થયું ત્યારે તેઓ ઘરડા નહોતા. તેમણે જીવનમાં ખૂબ મહેનત-મજૂરી કરી હતી. આ બળદ તો પતિના હતા એનું હવે હું શું કરું ? – એ વિચાર આવતાં જ ધૂળીએ બળદ વેચી દીધા. બળદના છસો રૂપિયા આવ્યા, એ રૂપિયા પોતાના ગામના વણિક ગૃહસ્થ લહેરચંદભાઈને આપીને મરનારનું ભલું થાય એવા કામમાં વાપરવા કર્યું.

(2) લેખક ધૂળી વિશે મનોમન શું વિચારે છે ?

➤ ધૂળી સાથે વાત કર્યા પછી લેખકના મનમાં પ્રશ્ન ઉઠે છે કે આ બાઈમાં સર્વસ્વ સમર્પણ કરવાની આ શક્તિ ક્યાંથી આવી હશે ? આટલી ઉંચી ધર્મબુદ્ધિ તેણે ક્યાંથી મેળવી હશે? પછી લેખક ધૂળી વિશે મનોમન વિચારે છે કે 'મહેનતમાંથી, મારા પરસેવાનું જ હું ઘાઇશ.' - એવી ભાવનામાંથી તેનામાં લોકસેવા અને દાનવૃત્તિ પ્રગટ્યાં હશે. આ પરમાર્થવૃત્તિ ધૂળીની શ્રમનિષ્ઠામાંથી પેદા થઈ હશે.

(3) ધૂળીની પ્રવૃત્તિઓ વિશે નોંધ લખો.

➤ ધૂળી રોજ લાકડાના ભારા અને ઘાસ ઊંચકી લાવતી. તેના દીકરા અને પતિનાં મૃત્યુ થતાં તેણે પોતાની બધી મિલકત તેનાં મૃતજનોનું સારું કરવાની ભાવનાથી ધર્મદા કરી દીધી હતી. તેણે પોતાની પાસેના બે બળદ વેચી નાખ્યા. એના 600 રૂપિયા આવ્યા, તે રૂપિયા ગામના વણિક લહેરચંદભાઈને આપીને પોતાનાં મૃત સ્વજનોનું ભલું થાય એવા કામમાં વાપરવા કશ્યું. તેની પાસે પચીસ વીઘાં જમીન હતી.

ત ધૂળીએ કૂતરાને રોટલા ખવડાવવા અને પરબડી બંધાવવા માટે
વાપરી. શોડા બચેલા રૂપિયામાંથી ચાંદી લઇને રામજી મંદિરમાં
ભગવાનનો મુગટ કરાવડાવ્યો. પોતાના ગામમાં એક પરબ પણ
બંધાવી. તે સમયે દુકાણને કારણે લોકોને ગોળ મફત આપતા, પણ
ધર્માદાનું ન ખવાય એવી ઉચ્ચ ભાવનાથી ધૂળી ચણા વેચાતા લેતી,
પણ મફતમાં ગોળ ન લેતી. આમ, ધૂળીએ આખી જિંદગી પરસેવો
પાડીને, જતમહેનત કરીને ગુજરાન કર્યું.

(4) “મા, રાજ, ધર્મદાનું શી રીતે ખવાય !” - વાક્યનું અર્થધટન કરો.

➤ ‘મા’રાજ, ધર્મદાનું શી રીતે ખવાય !’ દ્વારા ધૂળી રવિશંકર મહારાજને કહેવા માગે છે કે એક વખત પોતાની મિલકત ધર્મદામાં આપી દીધી પણી એના પર પોતાનો કોઈ હક રહેતો નથી. આથી એક પણ વસ્તુ મફત ન લેવાય. તે કેવળ જતમહેનત કરીને પરસેવાનું જ ખાશે.

Thanks

For watching